

Standardimiskomisjoni ettepanekud kõrghariduse andmevahetuse kohta

5. märts 2018

Ettepanekud EHISe muutmiseks

1) EHISes võiks tekkida isiku terviklik hariduskäik.

Ülikool saab alati EHISest küsida, aga ülikool ei peaks oma ÕISIS seda pidevalt talletama. Võimalusel võiks sinna tulla ka info välismaal lõpetatud hariduse kohta.

Osa infot vastuvõetute kohta saadetakse EHISesse tagasi (nt eelneva haridustaseme info neil, kel oli see SAISI tulnud EHISest). Kui üks ülikool on tõestanud, et isik on lõpetanud välisülikooli, siis järgmise kohta kandideerimisel seda infot ei ole. Kas võiks olla see info ka edaspidi kasutatav?

2) Õppeainete info kogumine õppeainete registrisse

Õppeained võiks olla õppekavade registri juures. Nimetus, kood, maht, eesmärk, õpiväljundid (VÕTA jaoks), lühikirjeldus. Kui üliõpilane võiks oma ÕISISi kaudu registreeruda ka teise ülikooli õppeainetele, siis peaks talle näitama ka õpiväljundeid, eesmäärke, sisu. Õppeaine info juures võiks olla viide detailsematele andmetele, mis viib ülikooli enda õppeinfosüsteemi, kus on näha ka toimumisajad jm info.

3) Õppetulemuste kogumine (külalisüliõpilasena õppimine, VÕTA protsess, jooksev info õpingute kohta) – portfoolio õppetulemustest.

Koguda tsentraalselt õpingute jooksul üliõpilase õppetulemusi õppeainete lõikes. Lisaks õppeainete registris kogutavale lisanduks tulemus, tulemuse kuupäev, õppejõud.

Kui koguda kõiki sooritusi tsentraalselt, siis oleks võimalik teises õppeasutuses sooritatud ainet VÕTAgaga lihtsama protseduuriga arvestada – üliõpilane ei peaks paberitega liikuma (võimalik selle eesmärgi jaoks ka, et õppeasutuste ÕISISid vahetavad infot). Lisaks oleks võimalik jälgida, kas koos on nõutavad 300 EAP, mis on kõrghariduse esimese ja teise astme summamana vaja koguda, et lõpetada magistriõpet. See võimaldaks ühest kohast saada infot selle kohta, mis ained on läbitud (nt tööandjatele teha võimalikuks näha läbitud aineid). Teine võimalus on, et õppeasutuste omavahelised infosüsteemid suhtlevad, et ainepunkte üle kanda.

Kui VÕTA komisjon vajab tõendusmaterjale: lisaandmeid näiteks kohustusliku kirjanduse vms kohta, kuidas neid andmeid säilitada või sellele ligi pääseda? Kas teatud andmeid säilitatakse ülikoolides ja neid saab hiljem kätte?

4) Õppejõudude register

Andmekoosseis tuleb üles ehitada vastavalt õppejõudude registri eesmärgile. Nt kas on vaja detailset infot kvalifikatsiooni ja mobiilsuse kohta.

5) Õppuri erivajadused

Erivajadustega üliõpilaste stipendiumit saavad ainult need, kellel on EHISes märgitud erivajadus. Puuduseks on see, et ei saa märkida tähtaega. Ettepanek, et EHIS võiks puude kohta infot võtta Sotsiaalkaitse infosüsteemist (SKAIS), kus kajastuvad puuete määramised.

Hetkel esitab üliõpilane stipendiumi saamiseks täiendavad materjalid Archimedesele, kuna EHISe andmed ei kata ära Archimedese vajaduse. Tuleks lahendada see, et üliõpilane peab igasse kohta esitama uuesti andmeid.

Erivajadusega isikute toetamine (nt loengute läbiviimisel) – kuidas selle kohta andmeid saaks. Üliõpilasel võiks olla võimalus anda luba (nt eesti.ee) kasutada enda kohta käivaid andmeid õppeasutustes kasutamiseks. Andmete avalikustamisel on õigus saada ja ülikoolidel õigus teha erisusi. Võiks olla võimalus saata teavitus kõrgkooli. Puuete kohta andmeid on õppeasutusel vaja akadeemilise puhkuse ja õppemaksust vabastamise jaoks. Vaja infot keskmise, raske, sügava puude kohta. Lisaks ka lapse puude kohta. Ülikoolid vajaks andmeid kujul „Jah/Ei“, mitte detailseid andmeid.

6) EHISest info seadusest tulenevate erisuste kohta

Registrist võiks tulla info seadusest tulenevate erisuste kohta – nt et ei või isikult tasu küsida, kas võib akadeemilise puhkusel õppida (nt erivajadus või laps), sh kuupäev, milleni see kehtib. Õppeasutus ei peaks arveid esitama ja tagasiulatuvalt muutma. Kas üliõpilasel on õigus soodustust mitte kasutada, kui ta ei taha, et teised tema soodustusest teada? Inimene võiks saada anda nõusoleku.

Õppekulude hüvitamise soodustuse jaoks ei ole vaja ülikoolil teada nii detailset infot, kui erivajaduse tunnuse märkimisel praegu vaja on. Delikaatsed isikuandmed ei peaks olema ÕISides.

7) Õppekava loomisel HTMi varajasem kaasamine

Kui õppeasutuse kõrgeim otsustuskogu on õppekava kinnitanud, siis õppeosakond esitab õppekava HTMile registreerimiseks. HTMi koodikomisjon hindab taotlust ja vajadusel küsib selgitusi õppeosakonnast. Kuna koodikomisjonist võib tulla ettepanekuid õppekava muutmiseks, siis on õppeasutuste ettepanek, et koodikomisjon võiks sekkuda juba varasemas etapis. Võiks olla reglementeeritud, et koodikomisjon hindab nõuetele vastavust juba enne, kui õppekava kavand jõuab kõrgeimasse otsustuskogusse. Nt võiks HTMil olla ligipääs õppekavade avamise moodulile, mida ühelgi ülikoolil veel ei ole, aga mille loomine koostöös HTMiga võiks anda oluliselt laiemad kasutusvõimalused kõikidele õppekavade andmetest huvitatud osapooltele (üliõpilased ja võimalikud sisseastujad, HTM, EKKA, teistel haridustasemetel õpet pakkuvad koolid, ettevõtjad ja nende erinevad esindusorganisatsioonid). Üheks alternatiiviks on viia sisse EHISes HTMi eelkoostamise funktsioon.

8) EHISes ei peaks olema õppekava info kogutud pdf-failina.

EHISe arendamisel analüüsida eraldi, mis on õppekava registri eesmärk ja sellest tulenevalt, millise info kogumine õppekava kohta on tsentraalses infosüsteemis vajalik. Kogu vajalik info võiks olla eraldi tunnustena. Nt, kas EHISe õppekava register on koht, kust sisseastuja otsib infot õppimisvõimaluste kohta. Sellisel juhul peaks potentsiaalne sisseastuja saama vaadata õppekava sisusse. Ta peaks saama mingite tunnuste alusel õppekavasid valida ja sorteerida. EHISesse võiks olla kogutud andmed, mis on vajalikud statistika tegemiseks ja õppekava

avamiseks ning õppekavade kohta detailsem kirjeldus võiks olla õppeasutuste kodulehtedel. Võimalusel võiks EHISes õppekava juures olla link õppeasutuse kodulehel olevale õppekava tutvustusele.

9) **Õppekava versioonide kogumine õppekavade registrisse**

Võiks olla õppekaval juures versioon, õppekava väljundid jm oleks versiooni juures (ainult õppekava kood ja õpe on õppekava juures). Kuna õppekava versioone ka muudetakse (nt õppekava nimetust), siis peaks jääma muudatustest jälg. Kui me ei kogu ajalugu, siis ei saa seda funktsionaalsust, et üliõpilane saaks kätte kogu info infosüsteemidest ja peab ikka pöörduma kooli poole (kooli ei pruugi olla). Versiooni vaja selleks, et näha, mis on muutunud (üliõpilased näeksid õppekava sisu, HTM, õppeosakond, SAISis konkursi avamine). Kas õppekava versioon peaks olema üliõpilase juures kirjas?

Õppekavade registri arendamisel tuleb versioneerimine täiendavalt läbi mõelda, kas õpiväljundid ja lühikirjeldus on õppekava juures või versiooni juures.

10) **Õppekava sulgemisel võiks saada etteulatuvalt märkida õppekava sulgemistähtaeg, mille saabudes õppekava EHISes suletakse.**

Õppeasutus ei saa sulgemisotsust EHISesse panna enne, kui õppekava on reaalselt suletud, kuigi sulgemisotsus on tehtud juba pikka aega varem. Ettepanek EHISele: aluseks võiks olla õppekava sulgemisotsus, mitte sulgemine ise. Sulgemisotsusest tuleks EHISst teavitada ja kui sulgemistähtaeg saabub, suletakse õppekava automaatselt. Siis ei pea ootama seda tähtaega, et käsitsi linnuke teha. Õppekava staatuseks EHISes oleks kas avatud, sulgemisel või suletud.

11) **Akadeemilise puhkuse lõpetamine lõpukuupäeva saabumisel**

Kui üliõpilane läheb akadeemilisele puhkusele, saadetakse andmekomplekt korraga EHISesse, kui akadeemilise puhkuse lõpuaeg muutub, siis muudetakse lõpukuupäeva. Ettepanek: akadeemiline puhkus võiks lõppeda automaatselt lõpukuupäeva saabumisel; kui kuupäev muutub, siis muudab õppeasutus kuupäeva ja saadab selle info. (Märkus: EHISes realiseeritud).

12) **Eksmatrikuleerimise otsuse tühistamise võimalus/paranduskanded**

EHISes ei saa eksmatrikuleerimise otsust tühistada. Praegu kasutatakse lahendusena seda, et immatrikuleeritakse uuesti ja eksmatrikuleeritakse. EHIS peaks võimaldama teha paranduskandeid.

13) **Õppetöö läbiviimise koht**

Võiks olla võimalik märkida ka mitu ühele õppekavale. Kas on oluline, et see info on õppekavade juures või võiks olla ka ainult üliõpilase juures?

14) **Õppevorm**

Keskselt kasutamise otstarbekus ei ole selge. EHISes kasutatakse hetkel eksternide eristamiseks. Ettepanek võtta kasutusele Rektorate Nõukogu juhatuse poolt heaks kiidetud õppevormide jaotus: **päevane õpe ja sessioonõpe**. Edaspidi võtta eksternõpe õppevormide loetelust välja (kuna eksternõpe ei ole õppevorm) ja luua **eraldi tunnus õppija** liigi

määramiseks: **üliõpilane/ekstern/täiendusõppija**. Kaaluda EHISes täiendusõppijate kohta isikute lõikes info kogumist.

15) Lõpudokumendid

Ettepanek EHISele: õigesti kasutatud lõpudokumentide blankettide seerianumbrid võiks otse minna EHISest EISi plankide moodulisse. Siis peaks õppeasutus sisestama ainult rikutud blanketid.

16) Kvalifikatsioon õppima asumisel või immatrikuleerimisel

Eelmise kvalifikatsiooni kohta tõmmatakse SAISist ÕISidesse ainult kandideerimise aluseks oleva õpingu info, SAISis on kõik see, mis EHISes õpingute kohta teada. Kui EHISes ei ole infot eelnevalt omandatud hariduse kohta, siis on probleemid EHISE klassifikaatori alusel nt kutsehariduse puhul haridustaseme määramisega (nt välisriigis omandatud hariduse korral). Kaaluda võimalust lisada klassifikaatorisse praegusest detailsemast jaotusest üldisemad tasemed.

17) Eelmise kvalifikatsiooni omandamise riik

Andmevälja nimetuses "eelmine" võib olla eksitav, kuna informatsioon võetakse sisseastumisel esitatud dokumendilt, mis ei pruugi olla ajaliselt vahetult eelmine.

18) Finantseerimise allikas

Kuna nii detailse jaotusega, kui praegu on finantseerimisallika klassifikaator EHISes, andmeid reaalselt analüüsides ei kasutata, siis võiks EHISes koguda infot kolme väärtuse alusel: **hüvitab/ei hüvita/osaline hüvitamine**. Õppeasutustes on endal oma vajaduste jaoks kasutusel erinevad klassifikaatorid (vastavalt kas hetkel EHISes olevast detailsemad või üldisemad).

19) Tunnus üliõpilase esimese semestri kohta

EHIS võiks arvutada ise immatrikuleerimise kuupäeva ja akadeemilise puhkuse kuupäevade alusel ja ülikoolid ei peaks ise andmeid sisestama. See tagaks õppetoetuste arvestamisel üliõpilaste võrdsema kohtlemise, kuna hetkel kasutavad ülikoolid erinevaid lähenemisi, kuidas esimese semestri tunnust leitakse. Valem võiks olla üldkujul: Esimene semester = immatrikuleerimise kuupäev + x arv päevi. Akadeemilise puhkuse periood on välja arvatud. Perioodiks võiks olla arvestuslikult 1 semester ehk 20 nädalat ehk 140 päeva.

20) Lühiajaline mobiilsus välja

Võiks olla võimalus sisestada mobiilsussündmus kohe siis, kui üliõpilane välismaalt tagasi tuleb. Mobiilsussündmuse kohta sisestada kinnitus, et oli õppes, periood, programm, aga mitte EAP-d. Pärast punktide saabumist, peaks saama lisada EAPde mahu andmed sama mobiilsussündmuse juurde (automaatselt ÕISist, mitte käsitööna, st EHIS ja ÕIS saavad aru, et tegemist on sama mobiilsussündmusega). Siis saaks Archimedes EHISest statistika, mida praegu küsitakse koolidelt eraldi.

21) Programmi nimetus, mille raames välisüliõpilane lühiajaliselt Eestis õppis/programmi nimetus, mille raames üliõpilane välisriigis õppis.

Oluline on, et klassifikaatorit kaasajastatakse vastavalt muudatustele (sh detailsus). Kaaluda võimalust võimaldada õppeasutustel lisada klassifikaatorisse väärtusi, mida ka teised õppeasutused saavad kasutada.

22) Lühiajaliselt välisriigis viibimise eesmärk

Lisada klassifikaatorisse **doktoriõpe**.

23) Lõputöö juhendamise andmed

EHISe kasutusjuhend: „Andmed lõputööde ja nende juhendamiste kohta kantakse EHISesse õppeasutuste poolt. Sisestatud andmed ja muudatused kantakse automaatselt üle ETISesse, kus andmeid enam muuta ei saa. Registrisse kantakse andmed doktori ja teadusmagistri õppekavadel õppivatele õppuritele (teiste puhul vabatahtlik) jooksvalt. Andmed lõputöö pealkirja kohta sisestatakse kohe, kui see on määratud, muutmise korral tuleb sisse viia muudatus.“ Hetkel EHIS-ETIS andmevahetus veel ei toimi. Panna see andmevahetus toimima.

Kui lõputöö juhendamise andmed EHISest hakkavad ETISesse liikuma, siis tuleks juhendamise andmete komplekt üle vaadata: nt kas on vaja struktuuriüksuse andmeid või piisab juhendaja isikukoodist ja struktuuriüksus oleks akadeemiliste töötajate registris.

24) Õppekeel

Kaaluda, kas üliõpilase andmete juures õppekeele andmete kogumine on otstarbekas või piisab õppekava õppekeelest.

Ettepanekud andmekoosseisu kohta (vt täpsemat infot andmekoosseisu Excel-failist)

Lisada:

25) Riik, kus omandati keskharidus

Hakata koguma infot riigi kohta, kus omandati keskharidus. Tuleneb rahvusvahelise statistika meetodikast. Oleks ühesemalt defineeritud alus välisüliõpilaste defineerimiseks.

26) Keskmise hinne haridustaseme omandamisel

Vastuvõtuprotsessi jaoks. Arvestatakse kõikide hinnetega, mis lähevad akadeemilisele õiendile.

27) Õppekavade versioonid jm andmed õppekava registrisse.

28) Täiendavad andmed õppeainete kohta: tulemuse kuupäev, õppejõu nimi, viited linkidele

Mitte koguda:

29) Õppekava moodulid – kas see info on vajalik Moodulid on õppetöö organiseerimise ja planeerimise küsimus. Kas neid on EHISes vaja? Kui HTM saaks õppekava hinnata läbi ÕISI, siis ei oleks vaja tsentraalselt koguda seda infot. Kui tahta hinnata, kas õppekava vastab normidele, tuleb tegelikult vaadata õppeaineid, mitte mooduleid.

30) Eelmise kvalifikatsiooni omandamise õppeasutuse nimi

Kasutatavus ebaselge, tsentraalselt statistikaks ei kasutata

31) Kursus-õppimise aasta

Kasutatakse vastuvõetute ersitamiseks statistikas. Ettepanek minna statistikas üle kahele näitajale: aasta jooksul õppima asunud (eristamata kursust) ja aasta jooksul õppima asunud, kes ei ole vastaval õppeastmel õppinud („new entrance“).

32) Kumulatiivselt õppekava täitmise osakaalu otsuse kuupäev

Andmete saatmise kuupäev (kui otsust ei tehtud). Kaaluda selle välja otstarbekust, kui see on tegelikult andmete saatmise kuupäev.

33) Lühiajaliselt Eestis õppinud välisüliõpilased – ettepanek mitte koguda koduõppeasutuse originaalnimetust, selle asemel koguda riiki

34) Lühiajaliselt Eestis õppinud välisüliõpilase kõrghariduse õppetaseme aste

Ülikoolid ei vaja, tsentraalselt ei kasutata – ettepanek mitte koguda.

35) VÕTA raames arvestatud ainepunktide **originaalsoorituse kuupäev** - töökogemuse puhul märgivad otsuse kuupäeva

36) Doktorandiga nooremteaduri töölepingu kohta andmeid

37) Kaaluda õppekava registris õpetajakoolituse õppekava tunnuse kasutamise otstarbekust.

38) Õppeainete õppekeele kasutamise otstarbekus ebaselge – võiks mitte koguda.

Suhtlus teiste registritega

- **Isikuandmete uuendamine Rahvastikuregistrist ÕISidesse**

Hetkel ei toimu isikuandmete **linkimist Rahvastikuregistriga (RR) suunal RR->ÕISid.**

Eesti isikukoodi saamisel, nime muutmisel, muutuvad andmed EHISes, aga ÕISides mitte.

Kuigi sünkroniseerimise puudumisel on erinev info erinevates andmebaasides, konflikti automaatselt ei teki. Konflikt võib tekkida nt lõpudokumentide saamisel: võib juhtuda, et isik saab vale nimega diplomi, kui ei anna ise õppeasutusele teada, et on nime vahetanud.

Kui üliõpilasel puudub ees- või perekonnanimi, siis andmebaasis on kriips, sest väli on täitmata, diplomile printides võetakse käsitsi kriipsud ära. EHISes muudetakse nimi vastavalt isikukoodile KMA registris. Algselt sisestavad koolid ise nime. Nime muutmisel RRst võiks kool saada muudatustest teada. Dokument jääb seotuks selle nime kujuga, mis on lõpudokumendil. Nimi ei muutu pärast lõpetamist ka ÕISides. Duplikaat antakse vana nimega.

Rahvastikuregistriga võiks kokku leppida nimekuju (kas ees- ja perekonnanimi, täisnimi või passinimi).

- **Välisüliõpilaste/-kandidaatide andmete vahetus riigiasutustega**

Väliskandidaatide puhul võib sisseastumissüsteem olla isiku esimene kokkupuude Eestiga (kandidaat sisestab oma andmed Dream Apply'sse). Politsei- ja Piirivalveamet (PPA), RR ja ÕISid võiks andmeid omavahel vahetada (isik tuvastatakse nt dokumendiliigi, dokumendinumbri, väljaandja alusel). Hetkel võtab nt üliõpilane paberi õppeasutusest ja läheb elamisluba taotlema.

- **Kandideerijad e-residentideks**

SAISi kaudu saavad ise taotlust esitada Eesti isikukoodi omavad isikud. Ettepanek rääkida läbi e-residentsuse teema haldajaga. Kui kõigil kandideerijatel oleks Eesti isikukood, siis saaks kasutada kõigi jaoks SAISi.

Ettepanekud õppeasutustele

- **Õppekava staatuse muutmine** EHISes ei ole õppeasutustes reeglina reguleeritud, õppeosakonna töötaja otsusel muudetakse EHISes õppekava staatust. Andmekvaliteet ei pruugi seetõttu olla kõige parem/võrreldav õppeasutuste vahel.
- **Õppeainete info.** Eesmärk, et üliõpilane saaks minna oma ÕISI, saaks otsida teiste õppeasutuste parasjagu pakutavaid õppeaineid, saaks neid valida, saaks teha taotluse, õppeasutused (oma ja teine) saaks kinnitada need õpingud ja et tulemused jõuaks ka koduülikooli automaatselt ilma, et keegi peaks sekkuma.

Muud ettepanekud:

- EHISesse õppeasutuste poolt edastatud andmeid on raske muuta. Õppeasutused ei kasuta andmevahetuseks X-teed seetõttu, et EHIS ei võta paljusid andmeid vastu ja X-teega andmeid edastades ei näe vigu. Kuna üliõpilastel on võimalus vaidlustada nende kohta tehtud otsuseid (nt eksmatrikuleerimise tühistamine), siis õppeasutused ootavad apellatsiooniperioodi lõpuni ja siis saadavad andmed EHISesse. Probleem andmetega tekib ka näiteks siis, kui selgub hiljem, et üliõpilane ei tohiks olla olnud lõpetanud (nt plagiaadi korral, mis muudab lõpetamise kehtetuks).
- Väga problemaatiline on, et ravikindlustus kehtib kaitseväes olemise puhul ainult nii kaua, kui üliõpilane kaitseväes on. Kuigi kaitseväes ollakse alla aasta, siis võiks olla nii, et üliõpilane saaks jätkata sealt, kus õpingud pooleli jäid (st neil akadeemiline puhkus võiks olla 1 aasta).